

PÓSA LAJOS

Száz esztendővel ezelőtt a Millenárison, az egykori fotók tanúsága szerint is több ezer, ha nem több tízezer gyermek köszöntötte Pósa Lajost. Ahogy akkor nevezték őt: Pósa bácsit. Egy akkor még élő olvasói gyakorlat szerint irodalmi évfordulóját ünnepelték: 40 éve jelent meg első verse. Az a közönség ünnepelte őt, amelyikből majd felnő a 20. század értékes magyar irodalmának olvasóközönsége. Hiszen az irodalomban nemcsak könyvekre van szükség, hanem mindenekelőtt olvasóra. És már ezt akkor is tudták.

Hogy miért tolongott ott ezernyi gyermek? Mert ezek a gyerekek a Pósa Lajos által létrehozott és szerkesztett Az Én Újságom című képes hetilapban Benedek Elek, Bródy Sándor, Cholnoky László, Endrődi Sándor, Eötvös Károly, Gárdonyi Géza, Gyulai Pál, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Mikszáth Kálmán, Molnár Ferenc, Móra Ferenc Móricz Zsigmond Szép Ernő, Tömörkény István meséit, verseit, történeteit olvashatták. Pósa Lajosnak sikerült az, ami addig egy magyar gyermeklap szerkesztőnek sem: a kortárs magyar irodalom legjobbjait nyerte meg szerzőknek. Megértette velük, hogy a gyermekeknek nem úgy kell írni, hogy lehajoljanak hozzájuk gügyögni, hanem felemelik őket magukhoz s a legjobbat kínálják nekik. Az 1890-ben indult gyermeklap minden szempontból novum a magyar irodalomban: rajzai, versei, prózái soha nem látott igényességükkel tűnnek ki. És még mi minden volt abban a csodalapban: rejtvények, játékok, színdarabok, verses mesék, állatmesék, aranymondások. És volt még valami. A Pósa Lajos írta szerkesztői üzenetek, amelyekből a gyermekolvasók (s persze a szülők is!) egyszerű és komoly intelmeket kaptak az irodalomról, a tanulásról, az olvasásról, a hazaszeretetről, az értékek megbecsüléséről. S a címzettek között feltűnik egy szabadkai kislány bizonyos Kosztolányi Dezső, egy erdélyi gyermek Reményik Sándor, akik bíztak Pósa bácsi bátorító, dicsérő szavaiban.

Ha már csak ezt a gyermeklapot emelném ki a Pósa életműből, már akkor is köszönettel kell fogadnunk az utókor eme elismerését, melyet ma jelképesen átadunk Pósa Lajosnak. De hát az életmű ennél sokkal gazdagabb és összetettebb. Balladák, népdalok, a hazaszeret versei, az izzó Kossuth rajongás és osztrák ellenesség, a megverselt édesanya imádat, a közismert nótaköltészet szövegei és persze az általa is művelt gyermekköltészet. Mert azért ennek a sok ezer darabos életműnek a legértékesebb és legidőállóbb része az, amelyet a gyermekek számára

írt. Amely versekből talán először a magyar gyermek költészetben, tisztán hangzik fel a magyar nyelv varázsa: dallamossága, ritmikája, zenéje, a gyermekeknek oly megragadó játékossága. Mondókái, versikéi, történetei egészen biztosan és kimutathatóan jelen vannak a modern magyar gyermekköltészet megalapozásában, megindításában és gyakorlatában, akár tudják ezt a késeiek, akár nem.

S e sokrétű és gazdag életmű mellett említsük még meg a híres Pósa asztalt, amely a századfordulón hozzájárult a magyar irodalom nyilvánossá tételéhez. Más irodalmi asztaloknak megfelelően, az itt összegyűlő kortárs magyar írók a mindennapos irodalmi hírek részei lettek. Tudtak róluk az olvasók, érdekelte őket az irodalmi jelenség, a beszélgetések, tréfák- az irodalmi nyilvánosság közönsége kezd ekkor szélesedni.

Újra szólván, örömmel kell megismételni: átadjuk ma a magyar örökség díját Pósa Lajosnak e nagyon gazdag életműért. Átadjuk a családnak, hiszen élnek közöttünk rokonok; átadjuk az emlékévet szervezőknek és mindenekelőtt átadjuk a szülőföldnek, azaz Gömör megyének, az útra indító Nemesradnótnak s az iskolát adó Rimaszombat városának, s amely iskolában Pósa fölötti évfolyamon egy másik palóc fiú végezte tanulmányait, akit Mikszáth Kálmánnak hívtak. S akivel életútjuk, irodalmi elhivatottságuk, magyarságtudatuk kölcsönösen keresztezte egymást.

Mert Pósa ugyan soha nem volt kidobható része a magyar irodalomnak, noha megpróbálkoztak vele, s csak egy-egy kedves gyermekversével volt jelen iskolai, óvodai antológiákban, mondóka könyvekben, mégis a legsúlyosabban ma a Felvidéken szólal meg. Igaz, küzdhetne érte hat város, mint a régi időkben, Nemesradnót, Rimaszombat, Sárospatak, Budapest, Szeged, Monor – de számunkra mégis ott ahol a legfontosabb, ahol a magyar nyelv van mindennapos veszélyben. Ahol sorra szűnnek meg a diákokat vesztő magyar iskolák, ott sokszorosan szükség van arra, hogy a nyelvünkhöz való hűséget, nyelvünk csodáját és varázsát a magyar irodalom és költészet lehetőségeivel tartsák életben a pedagógusok, könyvtárosok, dalszerzők és daltanítók, a közösséget szervezők. Mindazok, akik hiszik és vallják, hogy a magyar örökség egyetemes ember létünk nem kidobható, nem feledhető és nem nélkülözhető eleme. Miként Pósa Lajos életműve sem az.

Dr. Praznovszky Mihály

